

literatuur vermeld. Een overzicht hiervan vindt men bij SKWARRA (1919 : 75) en STITZ (1939: 309). SKWARRA vermeldt, dat in Oost-Pruisen de satermier nooit voorkomt in de nabijheid van vennen. HOLMGREN (SKWARRA l.c.) daarentegen heeft in Zweeds Lapland deze mier zeer veel in de nabijheid en zelfs in de vennen op kleine bulten van Sphagnum en Betula nana aangetroffen.

Gezien de grote oecologische verschillen in de woonplaatsen van de satermieren in Dwingelo en Ommen aan de ene kant, en die in het Gooi aan de andere kant, was het a priori niet onmogelijk dat men hier te maken had met twee verschillende soorten. Er konden echter tot nu toe geen belangrijke verschillen tussen de mieren van de genoemde vindplaatsen worden gevonden. Daar de lengte van de kaaktasters bij de soorten nog al verschillen vertoont, werd hiervan een speciale studie gemaakt, terwijl ook Zweedse exemplaren, die door mij in 1948 in Dalecarlië verzameld waren, onderzocht werden. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitkomsten.

Vindplaats <i>Locality</i>	Tabel I Lengte van de kaaktasterleden <i>Length of joints of maxillary palps</i>						
		1	2	3	4	5	6
	Ommen	a	7	10	13	10	8
	b	7.5	10.5	13	10.5	9	8.5
Gooi	a	8	11	11.5	10	8	9.5
	b	8	10	13	10.5	8	8.5
	a	8	11	13	10	8	9
	b	8	10.5	12	9.5	9	8
Zweden	a	8	11.5	13	11.5	9.5	9.5
	b	8	11.5	13.5	10	9.5	8.5
	a	8	12	14.5	11.5	9.5	9
	b	8	13.5	14	12	8.5	—

Deze metingen werden gedaan aan los-geprepareerde monddelen, waarvan een mikroskopisch preparaat was gemaakt. De letters a en b geven aan, dat deze de rechter en linker kaaktaster zijn van hetzelfde achterkakenpaar. De getallen zijn het aantal strepen van de oculairmikrometer. Indien een lid aan het uiteinde scheef was, werd steeds de grootste lengte opgegeven.

Uit deze tabel blijkt, dat er geen verschillen aanwezig zijn tussen de dieren uit het Gooi en die van Ommen. Ook de exemplaren uit Zweden zijn bijna identiek, alleen de leden 2, 3 en 4 zijn een fractie langer.

In de literatuur wordt, zoals reeds opgemerkt is, dikwijls de lengte van de maxillaire palpen als determineermerk gebruikt. Bij de typische *F. exsecta* Nyl., 1846 bereiken deze, indien zij goed gestrekt zijn, bijna het achterhoofdsgat. Bij de typische vorm van *F. pressilabris* Nyl., 1846 reiken zij nauwelijks voorbij de monduitsnijding. Bij de Nederlandse en Zweedse exemplaren van de satermier bereiken de kaaktasters inderdaad bijna het achterhoofdsgat. De eerste auteur, die dit kenmerk vermeldt, is FOREL (1874: 51, 1915: 58). Andere auteurs geven echter op, hoever deze tasters reiken ten opzichte van de ogen. Zo vermeldt BONDROIT (1918: 61) „..... palpes maxillaires atteignant largement le niveau de l'oeil”; dit is vrij vaag. In de determineertabel zegt hij echter (: 42) „Les palpes maxillaires étant ramenés en arrière, leur extrémité atteint le niveau du bord